

РЕЦЕНЗИЯ

От: Професор д-р Димитър Панайотов Димитров, Университет за национално и световно стопанство, ръководител катедра „Национална и регионална сигурност“, Декан на факултет „Икономика на инфраструктурата“, Научна специалност „Икономика и управление“ (Отбрана и сигурност)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** от професионално направление 9.1. „Национална сигурност“ по специалност 05.02.24. „Организация и управление извън сферата на материалното производство (национална сигурност)“ в Академия на МВР.

Автор на дисертационния труд: **СТЕФАНИЯ ПЕТЪР МИРЧЕСКА**
Тема на дисертационния труд: **ГРАНИЧЕН КОНТРОЛ В РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЯ**

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: Проф. д-р Владко Иванов

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №4581з-598/06.06.2017 г. на Ректора на АМВР.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Сигурност и граничен контрол“ към факултет „Полиция“ при Академията на МВР. по професионално направление 9.1. Национална сигурност, научна специалност Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (национална сигурност) съгласно Заповед на Ректора на АМВР № 4581з-515/16.06.2015 г. Обучението е осъществено в самостоятелна подготовка – платено обучение в периода 2015/2017 г.

Г-жа Мирческа е завършила две магистратури – В България и в Македония, - Магистър по оперативен мениджмънт, управление и организация в Бизнес академия „Смилевски“ в Скопие, Р Македония и

Магистър по опазване на околната среда и устойчиво развитие в Химико-технологичния университет в София, Р България. Има завършени няколко краткосрочни курса, включително и в чужбина. Работи в Министерството на информационните технологии на Р Македония. Владее английски език. Проявява траен интерес към проблемите на националната сигурност, има публикации и участие в проекти в тази област преди зачисляването в докторантура към АМВР, работила е по различни изследователски проекти.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертацията е обсъдена и предложена за защита от катедрен съвет на катедра „Опазване на обществения ред“ към факултет „Полиция“ при Академията на МВР. Авторката е докторант на самостоятелна подготовка в същата катедра. Дисертационният труд се състои от увод, списък със съкращения, два раздела, заключение, библиография и приложения. Обемът му е 229 страници, като към това са добавени 8 приложения. Списъкът на използваните източници съдържа 165 заглавия на кирилица и на латиница, 79 броя европейски и вътрешноправни нормативни актове, както и 20 официални страници на институции, достъпни чрез Интернет. Публикациите по дисертацията са 4 на брой, включително едно учебно пособие.

Основната цел на дисертационното изследване е да се проучи и представи пред българските научни и професионални среди цялата система за граничен контрол, да се систематизира правната регламентация, организацията и приоритетите на граничния контрол, осъществяван от отдел „Гранични работи и миграции“ - МВР, което да бъде принос към нейното усъвършенстване и развитието на българо-македонското гранично сътрудничество.

Дисертантката си поставя следните научноизследователски задачи:

1. Събиране, класифициране и обобщаване на източници, които да формират представа за историята и цялостната система на граничен контрол в Р Македония.

2. Поставяне на проблема с историческото създаване на Р Македония и формирането на нейните граници.

3. Дефиниране на основните понятия като държава, държавни граници, суверенитет, граничен контрол съобразно теорията и законите в Република Македония.

4. Изследване на основните международни и правни актове, регламентиращи държавността и граничния контрол.

5. Изясняване на основните понятия от сферата на мениджмънта и тяхното проявление в условията на ГК.

6. Представяне на цялостната система за граничен контрол и нейната организация в Република Македония.

7. Формиране на научен и приложен принос за организацията на ГК в системата на Министерството на вътрешните работи.

8. Извеждане на опита на Р Македония по повод внезапната миграционна криза.

9. Синтез на приоритетите пред ГК и създаването на контурите на бъдещите отношения по повод границите на Балканите.

Обектът на дисертационното изследване е граничният контрол на Р Македония като нова държава с нейните проблеми, регионални особености и взаимоотношения със съседните страни, като акцентът се поставя върху дейността, осъществявана от органите на МВР.

Предметът на научната разработка е фокусиран върху политологичните, правните и организационните основи и дейности на държавните институции за граничен контрол в Р Македония с водещото значение на отдел „Гранични работи и миграции“ - МВР.

Хипотези на изследването:

1. Описателна – моделът на граничен контрол в Р Македония в широк и тесен смисъл е динамична система, променяща се от международните отношения, специфичните исторически проблеми на Балканите и професионалните структури да управляват промените сред нови предизвикателства.

2. Прогностична – предизвикателствата в региона ще изискват създаване на модел за ГК, който е построен по изискванията на ЕС и съобразен със спецификата за всеки вид граница на Р Македония.

Основната хипотеза ще бъде проверена чрез емпирично социологическо изследване, проведено сред служители от отдел „Гранична полиция и миграции“ на МВР на Р Македония. Използвани са достатъчно на брой източници, предизвикателство е липсата на литература и изследвания точно по тази проблематика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Материалът е добре структуриран, използвани са достатъчно източници, проведено е емпирично изследване със съответните резултати. Работата е написана на добър стил, основните изисквания са спазени.

Авторката е провела самостоятелно научно изследване с емпиричен анализ. Самият анализ служи за идентификация на причините и същевременно за апробиране на идеите на автора.

Емпиричното социологическото изследване е направено по стандарт с използване на метода на допитване чрез анкетна карта, а обработката и анализа на данните са направени чрез използване на едномерно разпределение за всеки въпрос от анкетната карта. Анкетна карта съдържа общо 13 въпроса, а самото формулиране на въпросите е съгласно съдържанието на дисертацията.

Изследването е направено съгласно вътрешната организация на отдел „Гранични работи и миграции“ и се обхващат всичките 4 РЦ. В изследването са анкетирани общо 120 служители или по 30 служители от всеки РЦ. За да има съизмерими тегла, от анкетираните служители, които са обхванати в изследването съгласно вътрешната организация, 15 от тях са на изпълнителско ниво, 10 са на средно управленско ниво и 5 са ръководен състав. Обработката на данните е направена чрез използване на програмния статистически пакет SPSS. Получените резултати след обработката са ясни, противоречиви на определени въпроси, дават ясна визия за ГК като модел и са цялостно интегрирани. Към дисертацията има 8 приложения, които илюстрират работата на докторанта. Г-жа Мирческа познава много добре практиката и работата на институциите в изследваната област.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Докторантката заявява в автореферата девет научно-методически и научно-приложни приноси, които варират от извършена работа, проведени анализи до извършени изводи и апробация.

Рецензентът счита, че приносите могат да се обобщят и коригират в съответствие с изискванията за научна новост. В този смисъл приемам изрично приноси (по тяхната поредност в автореферата) 4, 7,8 и 9. Тези приноси са верифицирани и апробирани от докторантката. а останалите, посочени от нея, могат да бъдат допълнение към тях, като основни изследователски дейности, които водят към достигането на другите приноси. Така изведените приноси съдържат научна новост, с научно приложен характер, имат изводи и са апробирани емпирично. Апробацията чрез ЕСИ е един от основните приноси на авторката (принос 9).

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В предоставените материали за рецензиране са посочени общо 4 публикации, включително едно учебно пособие, публикувани са в уважавани издания и са в периода на дисертацията. Те отразяват

тематиката на изследването и запознават обществеността с основните идеи на автора.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът дава достатъчно пълна представа за целите, задачите, съдържанието и резултатите от проведеното изследване.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Проведеното дисертационно изследване има много достойнства. Авторката е положила много усилия да обобщи и систематизира системата на граничния контрол в Р Македония. Представените бележки и препоръки целят подобряване на работата и помощ при бъдещи изследвания на дисертанта.

- Някои от точките, особено в раздел Първи имат описателен характер, особено т. 1 за държавността и т. 2 за създаването на Р Македония. В известен смисъл това е важно за контекста, но обема е прекалено голям.
- Дисертационния труд може да има повече ограничения, за да се фокусира изследването. Практически освен организацията и структурата на граничния контрол е разгледана и мигрантската криза от 2015 г. Граничния контрол включва и други аспекти – контрабанда, наркотици, трафик на хора, взаимодействие с другите институции, които в момента само са маркирани в изследването.
- Препоръчвам да се развие в бъдещи изследвания обяснението на разликата на различните регионални центрове (РЦ).
- Проблемният анализ може да бъде допълнително развит – с добавяне на проблемите на техническото обезпечаване, бюджет, управление на човешките ресурси. Разбира се, всички тези аспекти не могат да се изследват, но затова са нужни и повече ограничения в началото.
- На места (особено в 1 точка, Първи раздел) не се цитират оригиналните източници, а има обяснения за авторите.
- На много места се срещат чуждици, термини като W-криза, които лесно могат да бъдат изчистени.
- Р Македония има ли официални споразумения със всички съседни държави за определяне на държавните граници?

8. Заключение

Дисертационния труд изцяло отговаря на изискванията на ЗРАС и Правилника за неговото прилагане. Налице е собствено изследване, структурирано по подходящ начин, с открити приноси в различни направления.

Ето защо с убеденост давам положителна оценка на дисертационния труд на тема: „**Граничен контрол в Република Македония**“ и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на **Стефания Петър Мирческа**.

30.06.2017 г. София
Дата / място

Подпис:
(проф. д-р Димитър Димитров)